

СУДСКА ПРАКСА

Припремила: Марина Симовић-Нишевић

СУДСКА ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ПРАВО НА ЛИЧНУ СЛОБОДУ И БЕЗБЈЕДНОСТ

Кршење права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5, став 1е) и став 4 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода постоји зато што лишавање слободе лица која су кривично дјело учинила у стању битно смањене урачунљивости не испуњава захтјев „законитости“ у смислу Европске конвенције због тога што важећи закони прецизно не дефинишу могућност, услове, начин и поступак изрицања, продужења и/или престанка мјере обавезног лијечења и чувања у одговарајућој здравственој установи ових лица, те приступ „суду“ ради испитивања законитости притварања, што оставља простор за произвољну примјену закона. Сем тога, смјештај таквих лица у посебном затворском одјељењу, такође, не испуњава захтјев „законитости“ из члана 5, став 1е) Европске конвенције. Такође, кршење овог права постоји и због тога што важећа законска регулатива не испуњава законски квалитет у мјери у којој не поштује права из члана 5, став 1е) и став 4 Европске конвенције.

Из образложења:

Уставни суд најприје запажа да је у конкретном случају апелант одлуком надлежног суда проглашен кривим за кривично дјело убиства и осуђен на казну затвора у трајању од осам година, те му је изречена мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи, која је постојала према ранијем Кривичном закону Федерације БиХ, зато што је кривично дјело учи-нио у стању битно смањене урачунљивости. Међутим, након изрицања ове мјере, на снагу је ступио нови Кривични закон Федерације БиХ из 2003. године који прописује да се лицу које је кривично дјело

Марина Симовић-Нишевић, Управа за индиректно опорезивање БиХ, Бања Лука, marina.simovic@gmail.com.

учинио у стању битно смањене урачунљивости или смањене урачунљивости може изрећи мјера обавезног психијатријског лијечења ако постоји опасност да би узроци таквог стања могли и убудуће да дјелују на учиниоца да учини ново кривично дјело. Дакле, нови Кривични закон Федерације БиХ не предвиђа више мјеру безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи лицу које је кривично дјело учинило у стању битно смањене урачунљивости, већ само мјеру обавезног психијатријског лијечења чијим се изрицањем учиниоцу кривичног дјела намеће обавеза психијатријског лијечења, али њено изрицање не може бити основ за присилну психијатријску хоспитализацију, иако се она извршава, у случају осуде на казну затвора, у казнено-поправној установи. Околност да је правноснажном судском пресудом учиниоцу кривичног дјела изречена казна затвора и да се стога треба сматрати да је његово лишење слободе у процесу извршења те кривичноправне санкције у складу са чланом 5, став 1, тачка а) Европске конвенције, не значи да је и присилна психијатријска хоспитализација таквог учиниоца кривичног дјела аутоматски у складу са чланом 5, став 1, тачка е), јер законитост присилне психијатријске хоспитализације мора одвојено да се оцјењује (вид. Европски суд за људска права, *Erkalo protiv Холандије*, пресуда од 2. септембра 1998. године, *Одлуке и извјештаји* [ДР] 1998-VI, 2477, ст. 50). Сем тога, одредбе новог Кривичног закона Федерације БиХ које се односе на ову мјеру не садрже критеријуме за разликовање случајева у којима се учиниоцу кривичног дјела у оквиру мјере обавезног психијатријског лијечења намеће само психијатријско лијечење од случајева када му се намеће и присилна хоспитализација, а ни нови Закон о кривичном поступку Федерације БиХ не садржи одредбе којима би био прописан поступак изрицања, примјене и онтроле мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења што је, такође, супротно члану 5, став 1, тачка е) Европске конвенције.

У конкретном случају ради се о наставку извршења мјере обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи, која је изречена апеланту на основу одредбе члана 63 ранијег Кривичног закона Федерације БиХ. Уставни суд запажа да је чланом 420 новог Кривичног закона Федерације БиХ у ставу 1 предвиђено да ће се извршење кривичноправних санкција правноснажно изречених у складу са одредбама ранијег Кривичног закона Федерације БиХ, чије извршење није започело или је у току, у називу безбједносне мјере ускладити са називима предвиђеним у овом закону, а да је у ставу 2 истог члана предвиђено да ће усклађивање правноснажно изречене одлуке из става 1 наведеног члана вршити суд који је донио ту одлуку

у првом степену, те да се ово усклађивање врши по службеној функцији у року од 30 дана од дана почетка примјене овог закона. Уставни суд, даље, запажа да у апелантовом случају Кантонални суд никада није извршио усклађивање изречене мјере безбједности са мјером безбједности обавезног психијатријског лијечења предвиђеном у новом Кривичном закону Федерације БиХ, а с обзиром на то да се ради о мјери безбједности која није само по називу другачија већ и по свом садржају, то није ни било могуће.

У вези с тим, Уставни суд констатује да је, након усвајања новог законодавства, апеланту настављено извршавање мјере безбједности на основу Пресуде Кантоналног суда од 20. јануара 2003. године, према раније важећем Закону о кривичном поступку Федерације БиХ и Закону о заштити лица са душевним сметњама (у даљем тексту: Закон о заштити лица) и Закону о извршењу кривичних санкција (у даљем тексту: Закон о извршењу), те је примјеном одредаба ових закона, у складу са процедуром која је тим законима била (Закон о кривичном поступку Федерације БиХ) или је још предвиђена (Закон о заштити лица и Закон о извршењу), Кантонални суд донио одлуку којом се обуставља даље извршење мјере безбједности обавезног лијечења и чувања у здравственој установи и апелант је упућен у одјељење за издржавање изречене му казне затвора.

Уставни суд подсјећа на то да је у својој Одлуци број *АП 2271/05* од 21. децембра 2006. године (*Службени гласник БиХ*, бр. 49/06) у тачки 64 указао на то да је пракса судова: „...Који о продужетку притвора одлучују према Закону о кривичном поступку Федерације БиХ, који је престао да важи, те према одредбама Закона о заштити лица и Закона о извршењу који нису усклађени са новим Кривичним законом и Законом о кривичном поступку Федерације БиХ, већ упућују на примјену пријашњих прописа, указује на кршење принципа владавине права из члана I/2. Устава Босне и Херцеговине и у њему садржаног принципа правне сигурности.“ На основу наведеног, закључено је: „... Да таква пракса и одлуке донесене у тим поступцима не могу испунити захтјев 'законитости' из члана 5, став 1е) Европске конвенције.“ Такође, Европски суд је утврдио да оваква ситуација не испуњава захтјев „законитости“ из члана 5, став 1 Европске конвенције (вид. Европски суд, *Токић и други против Босне и Херцеговине*, пресуда од 8. јула 2008. године, тач. 66–67 и *Халиловић против Босне и Херцеговине*, пресуда од 24. новембра 2009. године, тач. 24).

Позивајући се на Специјални извјештај Омбудсмена БиХ, апелант се, такође, жали да институција у којој је био смјештен од 5. маја 2003. године до 21. јула 2007. године, тачније посебно одјељење затвора у Зеници, не представља одговарајућу здравствену установу.

Уставни суд подсјећа на то да је у већ цитираној Одлуци број *АП 2271/05* од 21. децембра 2006. године у тачки 67 закључио: „...Да, иако смјештај ментално обољелих лица у посебно одјељење затвора јесте, у одређеној мјери, у складу са домаћим законом који предвиђа такву могућност, али искључиво као изузетак, он, ипак, није сагласан са захтјевима Европске конвенције која тражи да та лица буду смјештена у болници, клиници или другој одговарајућој институцији намијењеној за ту сврху.“

С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да захтјев „законитости“ лишавања слободе у смислу члана 5, став 1е) Европске конвенције није испуњен ни у погледу институције у којој се та мјера извршава.

У погледу апелантових навода да му је повријеђено право из члана 5, став 4 Европске конвенције, Уставни суд прво указује на то да нови Кривични закон Федерације БиХ у члану 420, став 2 прописује да извршење кривичноправних санкција које није започело или је у току: „...Има се у називу кривичног дјела, односно мјере безбједности ускладити са називима предвиђеним у овом закону.“ Међутим, Уставни суд сматра, као што је већ раније наведено у овој одлуци, да се раније изречена мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи из члана 63 ранијег Кривичног закона Федерације БиХ никако не може ускладити са новом мјером обавезног психијатријског лијечења предвиђеном чланом 74 важећег Кривичног закона Федерације БиХ, јер се те двије мјере безбједности не разликују само у називу, већ и у садржају. Сем тога, Уставни суд запажа да Кривични закон Федерације БиХ не садржи ни одредбе којима би био прописан поступак изрицања, примјене и контроле мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења из члана 74 новог Кривичног закона Федерације БиХ.

Такође, Уставни суд подсјећа на то да је у цитираној Одлуци број *АП 2271/05* од 21. децембра 2006. године у тачки 78 закључио да: „... Непрецизност и нејасноће у одредби кривичноправних прописа, материјалних и процесних, воде закључку да ове законске одредбе не задовољавају потребан законски квалитет у мјери у којој би се поштовали захтјеви из члана 5, став 1е) и 4 Европске конвенције, већ остављају простор да се произвољно примјењују“, а у тачки 79 да се исто односи и на Закон о заштити лица са душевним сметњама. На основу наведеног, Уставни суд је у тачки 82 закључио: „...Да је у конкретном случају повријеђено право апеланата на личну слободу и безбједност из члана II/3.д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5, став 1е) и 4 Европске конвенције.“

С обзиром на наведено, Уставни суд закључује да је и у конкретном случају, због разлога наведених у Одлуци број АП 2271/05, повријеђено апелантово право из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5, став 1е) и став 4 Европске конвенције.

Апелант је затражио да му се накнади нематеријална штета због незаконитог задржавања на Одјељењу форензике Казнено-поправног завода након ступања на снагу новог кривичноправног законодавства. Према члану 76, став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд може изузетно, на захтјев изнесен у апелацији, одредити накнаду за нематеријалну штету. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у симболичном смислу у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и слобода.

С обзиром на то да је установио повреду члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5, став 1е) и 4 Европске конвенције, а у складу са чланом 76, став 2 Правила, Уставни суд додјељује апеланту компензацију у износу од 2000 КМ. Тај износ апеланту је дужна да исплати Влада Федерације БиХ. Висину компензације Уставни суд је апеланту одредио као сатисфакцију у складу са својом досадашњом праксом (види Уставни суд, Одлука број АП 672/07 од 17. децембра 2009. године, доступна на www.ustavnisud.ba).

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 1090/07, од 28. априла 2010. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Наплата потраживања из радног односа

Постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6, став 1 Европске конвенције када суд пропусти да примијени важећи пропис који је примјенив на конкретан случај, а који је био на снази у вријеме доношења одлуке.

Из образложења:

Према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (вид. Европски суд, *Пронина против Русије*, Одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Међутим, пошто апелант указује управо на то да је у конкретном случају била произвољна примјена закона, што је као посљедицу имало кршење његових

уставних права на правично суђење, Уставни суд има надлежност и задатак да испита правилност примјене материјалног права у овом случају.

Уставни суд констатује да 11. јануара 2007. године, када је ступио на снагу нови Колективни уговор за подручје дјелатности поштанског саобраћаја, Кантонални суд још није био одлучио о апелантовој жалби против Пресуде Општинског суда од 20. децембра 2005. године.

Према мишљењу Уставног суда, Кантонални суд је, у складу са чланом 221 Закона о парничном поступку Федерације БиХ, био дужан (по службеној дужности) да пази на примјену материјалног права, те да примијени Колективни уговор за подручје дјелатности поштанског саобраћаја који је био на снази у вријеме доношења другостепене пресуде. Уставни суд посебно указује на чињеницу да одредба члана 58 Колективног уговора за подручје дјелатности поштанског саобраћаја који је био на снази у вријеме доношења одлуке Кантоналног суда прописује нове услове и критеријуме у остваривању права за послених на јубиларну награду. За разлику од одредаба Колективног уговора који је примијенио првостепени суд, одредбе новог Колективног уговора, у околностима конкретног случаја, експлицитно упућују на обавезу послодавца, односно туженог на исплату јубиларне награде апеланту. Према мишљењу Уставног суда, такво поступање Кантоналног суда је арбитрарно, те угрожава правну сигурност и стабилност правног поретка и не задовољава стандарде права на правично суђење.

Уставни суд је у својој пракси у предмету број *У 65/01* (вид. Одлуку Уставног суда број *У 65/01* од 25. јула 2003. године, тачка 45, *Службени гласник БиХ*, бр. 38/03) закључио да свако лице има право на то да се његов правни проблем третира у складу са релевантним правним одредбама које су на снази у вријеме доношења одлуке. Исто, у принципу, важи и уколико се у току поступка промијени и правни основ за доношење одлуке, као што је био случај у предмету број *АП 1293/05* (вид. Одлуку Уставног суда број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 35, *Службени гласник БиХ*, бр. 7/07, доступна на: www.ccbih.ba). Уставни суд је у наведеним предметима закључио да је, због пропуста редовних судова да примијене важеће прописе, дошло до повреде права апеланата на правично суђење.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2300/08, од 7. априла 2011. године)

Извршење правноснажних судских одлука

Постоји повреда права на правично суђење у случају када су редовни судови усвојили приговоре у извршном поступку, зато што у приједлогу за извршење није наведен Зеничко-добојски кантон, него правно лице које код њега има отворен трансакцијски рачун и тако учињено илузорним извршење судске одлуке, које представља интегрални дио „суђења“ у смислу члана 6 Европске конвенције.

Из образложења:

Према устаљеној пракси Европског суда и Уставног суда, предметни случајеви исплате зарађених, а неисплаћених плата су грађанскоправне природе, па и када се као послодавац појављује јавна установа (вид. Европски суд за људска права, *Darnell v. VB*, пресуда од 26. октобра 1993. године, серија А број 272). Поступак се односи на извршење правноснажне пресуде у извршном поступку, дакле, на наставак предмета који је грађанскоправне природе. На основу наведеног, члан 6, став 1 Европске конвенције је примјењив у конкретном случају. Према томе, Уставни суд мора да испита да ли је поступак пред судом био правичан онако како то захтијева члан 6, став 1 Европске конвенције.

Уставни суд, прије свега, указује на Одлуку о допустивости и меритуму број *АП 1472/07* од 22. октобра 2009. године (доступна на интернет страници Уставног суда: www.ustavnisud.ba) у којој је разматрао идентична правна питања која су релевантна и у овом предмету. Наиме, у предмету из цитиране одлуке радило се о парничном поступку који је покренуо Зеничко-добојски кантон против радника Опште гимназије Завидовићи, којима су у извршном поступку са његовог трансакцијског рачуна, а на основу правноснажних судских одлука, исплаћена средства на име накнаде плате, топлог obroка и регреса, како би се утврдило да је предметно извршење недопуштено, те да се тражиоци извршења обавезу да тужиоцу врате на овај начин исплаћена средства са законском затезном каматом.

Општински, односно Кантонални суд је овај захтјев Зеничко-добојског кантона одбио. Међутим, Врховни суд Федерације БиХ је ревизију дјелимично уважио, пресуду Кантоналног суда преиначио тако што је утврдио да је недопуштено извршење ради намирена новчаних потраживања на новчаним средствима на трансакцијском рачуну Зеничко-добојског кантона. Овакав став Врховни суд је образложио тако што је навео да Зеничко-добојски кантон није био пасивно легитимисан у парничном поступку у којем је Општа гимназија Завидовићи обавезана на исплату утврђених износа апелантима. С обзиром на то да тражиоци извршења нису били у радном односу са

Зеничко-добојским кантоном, него са Општом гимназијом Завидовићи, која је јавна установа, односно правно лице, која самостално одговара за своје обавезе, није могла да постоји обавеза извршења са рачуна Зеничко-добојског кантона. Врховни суд је навео да на овакав закључак не утиче чињеница да Зеничко-добојски кантон финансира јавне установе, те се позвао на становиште које је исказао и Уставни суд у Одлуци број *АП 384/03* од 21. јануара 2004. године.

Даље, Уставни суд указује на то да је у цитираној одлуци констатовао да је неосновано позивање Врховног суда на Одлуку Уставног суда број *АП 384/03*, јер је у тој одлуци дефинисан принцип и усвојено становиште према којем јавна установа, као правно лице, самостално одговара за своје обавезе, те да на такав закључак не утиче чињеница да кантон финансира јавне установе, али да се кантон, без обзира на то што не може бити странка, нити имати пасивну легитимацију у спору између радника и установе, не може да оглуши о исход спора ако је његова интервенција неопходна да би се заштитила права утврђена у правноснажној пресуди. Даље, Уставни суд је констатовао да је Одлуком о преузимању Зеничко-добојског кантона права и обавеза оснивача над средњим школама као јавним установама од 29. јула 2004. године Зеничко-добојски кантон преузео сва права и обавезе средњих школа које су настале након ступања на снагу ове одлуке.

У предметној одлуци Уставни суд је закључио да је арбитрарно образложење пресуде Врховног суда, према којем Зеничко-добојски кантон у вођеним поступцима није био пасивно легитимисан, те да је због тога извршење на његовом трансакцијском рачуну незаконито, јер је тиме учињено илузорним извршење судске одлуке које представља интегрални дио „суђења“ у смислу члана 6 Европске конвенције.

Такође, Уставни суд подсјећа да је идентично правно питање, односно ситуацију када је усвајањем приговора Зеничко-добојског кантона у извршном поступку, зато што у приједлогу за извршење као извршеник није наведен Зеничко-добојски кантон, него правно лице које код њега има отворен трансакцијски рачун, онемогућено извршење судске одлуке, већ разматрао у Одлуци о допустивости и меритуму број *АП 1603/08* од 13. октобра 2010. године (до објављивања доступна и на www.ustavnisud.ba), па се умјесто посебног образложења меритума ове одлуке, у погледу навода апеланата, Уставни суд позива на цјелокупно образложење и разлоге наведене у тој одлуци.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 63/09 од 22. фебруара 2011. године)

Извршење правноснажне судске нагодбе у разумном року

Повреду права на правично суђење Уставни суд види у чињеници да правноснажна судска одлука није, због пропуста суда, извршена у периоду дужем од три године, а за такво одлагање нису дати релевантни разлози. Такође, постоји повреда права апеланата на имовину из члана III/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију због тога што редовни судови у периоду дужем од три године нису извршили правноснажно рјешење о извршењу.

Из образложења:

Из предметне нагодбе произлази да апеланти према извршенику имају потраживање на основу неисплаћених плата. У погледу ових навода апеланата, Уставни суд се позива на праксу Европског суда за људска права (вид. Европски суд за људска права, *Hornssby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, став 40), сходно којој члан 6, став 1 обезбјеђује свакоме право да пред суд или трибунал изнесе захтјев који се односи на његова грађанска права и обавезе. То обухвата „право на суд“ у чијем оквиру је право на приступ суду, тј. право да се покрене поступак пред судовима у цивилним стварима (вид. Европски суд за људска права, *Philis против Грчке*, пресуда од 27. августа 1991. године, серија А-209, 20, став 59). Међутим, то право би било илузорно да домаћи правни систем држава уговорница дозвољава да коначне извршне судске одлуке остану неизвршене на штету једне од страна. Било би неприхватљиво да члан 6 Европске конвенције треба детаљно да прописује процедуралне гаранције дате странкама, поступак који је правичан, јаван и експедитиван, без заштите спровођења судске одлуке. Тумачити члан 6 Европске конвенције као да се тиче искључиво вођења поступка водило би, сигурно, у ситуације инкомпатибилне принципима владавине права које су државе уговорнице преузеле када су ратификовале Конвенцију (вид. Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. маја 1974. године, серија А-18, 16–18, ст. 34–36). Стога, извршење пресуде коју донесе било који суд мора да буде посматрано као интегрални дио „суђења“ у смислу члана 6 Европске конвенције. Сем тога, Европски суд за људска права је већ прихватио тај принцип у предметима који се тичу дужине поступка (вид. Европски суд за људска права, *Di Pede против Италије* и *Zappa против Италије*, пресуда од 26. септембра 1996. године, *Извјештаји о пресудама и одлукама 1996-IV*, 1383–1384, ст. 20–24 и стр. 1410 и 1411, ст. 16–20).

Уставни суд сматра да наведени став Европског суда за људска права може да се примијени у конкретном случају, с обзиром на то да се он, такође, односи на дужину поступка у вези са извршењем правоснажне пресуде.

Уставни суд запажа да је поступак извршења почео подношењем приједлога за извршење. Дакле, поступак извршења, у дијелу у ком је суд био надлежан да га спроведе, трајао је девет мјесеци.

Уставни суд наглашава да сложеност поступка мора да се разматра у оквиру чињеничног и правног аспекта предметног спора, тј. доказа које редовни суд мора да изведе и процијени у свјетлу правне природе спора. У склопу поступка извршења суд је требало да изврши судску нагодбу тако што би извршеник апелантима исплатио износе који су утврђени у предметној нагодби, предметом и средством које би предложили апеланти. Такав поступак, сходно мишљењу Уставног суда, не може да се окарактерише као нарочито сложен.

На основу онога што је предочено Уставном суду, не може да се закључи да ли је против рјешења о извршењу извршеник евентуално улагао приговор. Општински суд ни на који начин није оправдао, нити указао на разлоге због којих је за достављање рјешења о извршењу било потребно девет мјесеци, односно због чега суд ни након више од двије године није одредио да се изврши попис извршеникових ствари ради наплате апелантовог потраживања. С друге стране, може да се закључи да се апелант више није обраћао суду и предузимао било какве активности у вези са предметним извршењем. Дакле, и сам апелант је био неактиван. Међутим, Уставни суд сматра да је неактивност суда била одлучујућа за дужину поступка.

У том смислу, Уставни суд подсјећа на свој раније усвојени став о томе да постоји повреда права апеланата на извршење правноснажних и извршних судских пресуда и нагодби у разумном року када су судови, у року од три године, упркос чињеници да су извршили одређене радње, пропустили да владају поступком, користе се расположивим законским средствима, те били неактивни у одређеним периодима (вид. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 2358/07 од 13. децембра 2007. године, став 36, *Службени гласник БиХ*, бр. 27/08).

На основу свега изложеног, а цијенећи све околности конкретних предмета, Уставни суд сматра да дужина трајања извршног поступка у цјелости може да се стави на терет Општинском суду.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2113/07, од 8. септембра 2009. године)

Почетак тока законске затезне камате

Становиште Врховног суда Федерације БиХ у погледу почетка тока законске затезне камате при одређивању материјалне штете тако да се законска затезна камата на досуђени износ накнаде штете рачуна од дана када је тужена сазнала за штету из налага вјештака, на којим разлозима је Врховни суд засновао оспорену пресуду – упућује на произвољност у примјени позитивноправних прописа.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да је исто чињенично и правно питање размотрио у својој Одлуци број *АП 1757/06* од 8. јула 2008. године (вид. Уставни суд, Одлука број *АП 1757/06* од 8. јула 2008. године, *Службени гласник БиХ*, бр. 99/08 од 15. децембра 2008. године). У наведеној одлуци Уставни суд је утврдио да се при одређивању материјалне штете затезна камата досуђује од дана настанка штете. Наиме, Уставни суд је у наведеној одлуци усвојио становиште да је чланом 186 Закона о облигационим односима прописано да се обавеза накнаде штете сматра доспјелом од тренутка настанка штете. Даље, Уставни суд истиче да је чланом 277 истог закона прописано да дужник који закасни са испуњењем новчане обавезе дугује осим главнице и затезну камату. Стога, Уставни суд је закључио да, иако овим члановима експлицитно није наведено од када се затезна камата досуђује при материјалној штети, ипак, из наведених законских одредаба произлази да би затезну камату у случају материјалне штете требало досудити од дана настанка штете. С обзиром на то да се разлози наведени у Одлуци број *АП 1757/06* од 8. јула 2008. године у погледу почетка тока законске затезне камате у цјелости односе и на ову одлуку, Уставни суд се у вези са овим апелантовим жалбеним наводима позива на образложење и разлоге наведене у тој одлуци. Због тих разлога, Уставни суд закључује да је пресудом Врховног суда у дијелу утврђења о почетку тока законске затезне камате на досуђени износ на име накнаде штете, повријеђено апелантово уставно право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6, став 1 Европске конвенције.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2018/07, од 22. октобра 2009. године)

Разуман рок

Постоји кршење права на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6, став 1 Европске конвенције када је поступак у парници из радног односа који је по закону хитан, трајао седам година због вишеструког враћања предмета на поновни поступак првостепеном суду ради отклањања процесних грешака и правилног утврђивања чињеничног стања, а нема ништа из чега би могло да се закључи да је апеланткиња допринијела овако дугом трајању предметног поступка. Међутим, Уставни суд сматра да нема повреде у односу на остале аспекте права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6, став 1 Европске конвенције када се апеланткиња позива само на погрешно утврђено чињенично стање и погрешну примјену материјалног права када су судови детаљно и јасно образложили своје закључке.

Из образложења:

Уставни суд прије свега истиче да, сходно конзистентној пракси Европског и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се цијени у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима који су успостављени судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (вид. Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, *Извјештај број 2002-I*, став 38). Сем тога, сходно пракси Европског суда и Уставног суда, велики број предмета узетих у рад није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка, а стално враћање одлуке на поновно суђење може да покаже да постоје озбиљни недостаци у организацији судског система (вид. Европски суд, *Probtmeier против Њемачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, *Извјештаји 1997-IV*). На крају, Европски суд је указао да је потребна нарочита марљивост надлежних власти у свим предметима који се тичу личног статуса и својства, а да је овај захтјев нарочито важан у државама у којима домаћи закон прописује да одређени судски поступци имају хитан карактер (вид. Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, серија А, број 228-Б, став 18).

У предметном поступку требало је да се ријеша питање да ли је рјешење о престанку радног односа незаконито, те с тим у вези која

права из радног односа припадају апеланткињи. Уставни суд сматра да предметни спор не може да се окарактерише као нарочито сложен, имајући у виду чињенична и правна питања која је требало да се ријеше. Сем тога, Уставни суд сматра да је окончање предметног поступка било од изузетног значаја за апеланткињу, јер је од његовог исхода зависио апеланткињин радноправни статус. При томе, Уставни суд подсјећа и да је Законом о парничном поступку у радним споровима одређено хитно поступање.

У вези са доприносом судова дужини поступка, Уставни суд у конкретном случају примјећује да је Окружни суд четири пута враћао предмет Основном суду на поновно суђење искључиво због процедуралних грешака Основног суда (непотпуно утврђено чињенично стање, незаконито провођење доказа и доношење рјешења којим се тужба сматрала повученом због недоласка апеланткиње на расправу иако је разлог недоласка био оправдан). При томе, Уставни суд има у виду да је пред Окружним судом сваки од четири жалбена поступка окончан у релативно кратком времену – осам мјесеци до годину дана, те да је ревизиони поступак пред Врховним судом трајао нешто мало мање од двије године. Уставни суд, такође, није могао из списка предмета да утврди нити један разлог из ког би произлазило да је апеланткиња својим понашањем утицала на дужину трајања поступка. С тим у вези, Уставни суд сматра да укупна дужина трајања радног спора од седам година може искључиво да се стави на терет Основном суду, који није био неактиван, али чије су одлуке више пута укидане, због процедуралних пропуста и правилног утврђивања чињеничног стања.

Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да дужина конкретног поступка не задовољава захтјев „разумности“ из члана 6, став 1 Европске конвенције, те да постоји кршење права на „суђење у разумном року“ као једног од елемената права на правично суђење.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2301/07, од 25. фебруара 2010. године)

Повријеђено је право на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року када укупно трајање поступка поводом тужбе у управном спору у периоду од пет година и три мјесеца може у потпуности да се стави на терет Врховног суда, те када тај суд није изнио разлоге који би могли да се сматрају разумним и објективним оправдањем за овако дуго трајање поступка. Међутим, Уставни суд сматра да нема повреде у односу на остале аспекте права на правично суђење, те права на имовину из

члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију будући да нема ништа што би указивало да је суд произвољно примијенио релевантне прописе на апелантову штету, те када се наводи о кршењу права на приступ суду односе искључиво на апелантово незадовољство оспореном одлуком и неприсуствовањем нејавној сједници вијећа. Такође, Уставни суд закључује да у конкретном предмету није повријеђено ни право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење нити с правом на имовину, с обзиром на то да је апелант имао и искористио све законом прописане правне лијекове у управном поступку и управном спору за које никако не може да се сматра да су неефективни.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 873/08, од 21. јула 2010. године)

Повреду права на правичан поступак у односу на доношење одлуке у разумном року Уставни суд види у неактивности Основног суда у периоду дужем од три године иако се радило о предмету хитне природе. При томе, Основни суд није дао разумно и објективно оправдање за такво кашњење. Даље, Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење у погледу осталих аспеката права на правично суђење с обзиром на то да у образложењима оспорених одлука Уставни суд није нашао било какву произвољност.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2069/08, од 9. фебруара 2011. године)

Постоји повреда права на правичан поступак у односу на доношење одлуке у разумном року када предметни поступак траје више од осам година и када није окончан ни у вријеме одлучивања о апелацији, а дужина поступка у цјелости може да се стави на терет надлежним судовима који нису дјелотворно контролисали поступак и нису предузели адекватне мјере за убрзање поступка.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 3424/08, од 21. јула 2010. године)

Постоји повреда права на правичан поступак у односу на доношење одлуке у разумном року јер трајање поступка од 12

година и девет мјесеци након ког је донесена коначна одлука може да се стави на терет надлежном Кантоналном суду, при чему апелант ни на који начин није допринио дужини трајања поступка.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 1840/07, од 17. децембра 2009. године)

Постоји повреда права на правичан поступак у односу на доношење одлуке у разумном року у ситуацији када је предметни поступак, иако је по мишљењу Уставног суда релативно сложен, трајао девет година и око десет мјесеци, будући да судови нису дали разлоге који би могли да се сматрају разумним и објективним оправдањем за овако дуго трајање поступка.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 467/08, од 21. децембра 2010. године)

У конкретном случају није прекршено право на доношење одлуке у разумном року као сегмент права на правично суђење јер је коначна одлука у поновном поступку донесена у периоду од двије године и девет мјесеци, што, према мишљењу Уставног суда, ни на који начин није угрозило апеланткињино право на доношење одлуке у разумном року.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 3098/08, од 8. јуна 2011. године)

ПРАВО НА ПОШТОВАЊЕ ДОМА

Предметно мијешање у апелантово право на дом није пропорционално циљу који се желио постићи, односно не успоставља правичну равнотежу између апелантовог права и општег јавног интереса који се желио постићи, због чега је дошло до повреде апелантовог права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

Из образложења:

Уставни суд указује на чињеницу да је битна сврха члана 8 Европске конвенције заштита појединаца од арбитрарних мијешања власти у њихова права гарантована овим чланом (вид. Европски суд за људска права, *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А бр. 297-Ц).

При одређивању да ли се у конкретном случају ради о повреди члана 8 Европске конвенције, прво мора да се утврди да ли је спорни стан представљао апелантов „дом“ у смислу значења става 1 члана 8 Европске конвенције, те да ли одлука коју апелант оспорава представља „мијешање“ јавних власти у поштовање тога „дома“. Друго, да би „мијешање“ било оправдано, мора бити „у складу са законом“. Овај услов законитости се, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји од више елемената: (а) мијешање мора бити утемељено домаћим или међународним законом; (б) закон о којем је ријеч мора бити примјерено доступан тако да појединац буде примјерено упућен на околности закона које могу да се примијене на дати предмет, и (ц) закон, такође, мора бити формулисан са одговарајућом тачношћу и јасноћом да би се појединцу дозволило да према њему прилагоди своје поступке (вид. Европски суд за људска права, *Sunday Times против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 26. априла 1979. године, серија А бр. 30, став 49).

Према судској пракси Европског суда за људска права, појам „дом“ обухвата како изнајмљен дом, тако и дом у приватној својини (вид. Европски суд за људска права, *Gillow против Велике Британије*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А бр. 109, став 46ф и *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А бр. 297-Ц, став 31). У складу са овом интерпретацијом, Уставни суд је проширио домен члана 8 Европске конвенције на станове у којима се станује на основу станарског права (види Одлуку Уставног суда број У 8/99 од 11. маја 1999. године, *Службени гласник БиХ*, бр. 24/99). Такође, Дом за људска права дефинисао је домен члана 8 Европске конвенције тако да укључује и станове у којима станују „бесправни корисници“, истичући да правни однос подносиоца пријаве према стану није битан приликом одређивања да ли он може да се сматра апелантовим домом или не (вид. Дом за људска права, *Куловац против Федерације Босне и Херцеговине*, број ЦХ/02/12421, одлука о прихватљивости и меритуму од 6. фебруара 2003. године, тачка 39).

Што се тиче питања да ли спорни стан може да се сматра апелантовим „домом“, неспорно је да апелант са својом породицом несметано живи у предметном стану од 1992. године. У складу са наведеним, Уставни суд сматра да предметни стан представља апелантов дом у смислу члана 8 Европске конвенције.

Уставни суд, даље, сматра да доношење оспорене одлуке Врховног суда којом се апеланту налаже да напусти предметни стан и преда га у посјед тужиоцу-противтуженом представља мијешање у апе-

лантово право на поштивање дома у смислу члана 8 Европске конвенције.

С обзиром на наведено, Уставни суд, даље, треба да утврди да ли је мијешање у апелантов дом извршено „у складу са законом“, односно у складу са чланом 8, став 2 Европске конвенције. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је оспореном пресудом, примјеном члана 4, став 1, тачка 1 Закона о стамбеним односима, усвојен захтјев тужиоца-противтуженог (сопственика стана) и да је обавезан апелант да се исели из предметног стана и преда га у посјед тужиоцу-противтуженом.

Дакле, мијешање у апелантов дом је засновано на закону, јер се, у смислу члана 4, став 1, тачка 1 Закона о стамбеним односима, станом не сматрају просторије за привремени смјештај радника (привремени раднички станови на градилиштима, у баракама и сл.) и на таквим привременим просторијама не може да се стиче трајно право коришћења. Садржај станарског права, којем је идентично право бесправног корисника по протеклу рокова из члана 30, став 2 и 7 Закона о стамбеним односима, састоји се у трајном праву да се користи стан, а то право може да се конституише само на трајном грађевинском објекту, а не на привременом. Уставни суд подсјећа да је Закон о стамбеним односима донесен прије више од двадесет година, да се одредба члана 4 овог закона није мијењала, да је предметни закон објављен у службеним гласилима, да су одредбе закона довољно јасне и прецизне у смислу одређивања шта се не сматра станом, те ко и када може да покрене поступак за иселјење бесправног корисника. Стога, Уставни суд сматра да је предметни закон „примјерено приступачан“, те да је апелант био „упућен на околности закона које се могу примијенити на дати предмет“ у смислу да предметни стан спада у категорију станова на којим не може да се стекне станарско право, односно право трајног коришћења.

Након што је закључено да је мијешање у апелантово право на поштовање дома било у складу са законом, потребно је одговорити на питање да ли је за то мијешање постојао легитиман циљ и да ли је представљало мјеру која је била неопходна у демократском друштву (вид. пресуду Европског суда за људска права *Dudgeon против Уједињеног Краљевства*, серија А број 45, став 43). С тим у вези, Уставни суд примјећује да је редовни суд утврдио да апеланту није додијељен предметни стан на коришћење, већ да се бесправно уселио са својом породицом, да се предметни стан налази у бараци која је привременог карактера и која служи за смјештај радника на градилишту, те да не може да се сматра станом у правном смислу и на којем не може да се стекне трајно право коришћења стана. С обзиром на то да је утврђено

да је мијешање у апелантово право на дом извршено на основу закона, према мишљењу Уставног суда, такво мијешање је имало легитиман циљ који је садржан у поштовању закона.

На крају, Уставни суд ће одговорити и на питање да ли је мијешање у апелантово право на поштовање дома представљало мјеру која је била неопходна у демократском друштву, односно да ли је била успостављена пропорционалност између апелантовог интереса и интереса тужиоца-противтуженог. У конкретном случају, ради се о апелантовом интересу да му се омогући да несметано користи предметни стан као свој дом. С друге стране, ради се о интересу тужиоца-противтуженог да предметни стан (на коме има право располагања) који се налази у радничким баракама искористи за своје потребе (тј., да га не даје у закуп апеланту). При оцјењивању да ли је мијешање у апелантово право на поштовање дома било „неопходно у демократском друштву“, Уставни суд сматра да је значајна чињеница да апелант предметни стан користи несметано скоро 20 година, а да је тужилац-противтужени предметни стан прије ратних дејстава давао на коришћење. Стога, према мишљењу Уставног суда, није постојала хитна друштвена потреба која би оправдала мијешање у апелантово право на поштовање дома. Уставни суд сматра да наведени интерес тужиоца-противтуженог да предметни стан искористи за своје потребе не може да превагне над апелантовим интересом да му се омогући да предметни стан, у којем несметано живи са својом породицом скоро 20 година, настави користити (вид. *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 21/03 од 22. септембра 2004. године, став 40, *Службени гласник БиХ*, бр. 54/04 и Одлука о меритуму број АП 663/04 од 13. октобра 2005. године, став 30, *Службени гласник БиХ*, бр. 86/05).

Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је дошло до повреде права на поштовање дома из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 1164/08, од 27. маја 2011. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Повреда апеланткињиног права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију се огледа у томе што је суд у извршном поступку обуставио извршење законских затезних камата у ратном периоду на основу законске одредбе за коју је утврђено да је

њеним доношењем задржано исто правно стање као у вријеме важења одредбе за коју је ранијом одлуком Уставног суда утврђено да није у складу са Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом.

Из образложења:

Уставни суд указује на то да је у својој Одлуци број *АП 407/08* (вид. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму од 28. априла 2010. године, објављена на интернет страници Уставног суда www.ccbh.ba) већ одлучивао о истим чињеничним и правним питањима која се постављају и у овој апелацији. Уставни суд наглашава да је у наведеној одлуци апелант покренуо питање кршења права на имовину због одлуке судова о почетку тока затезне камате.

У контексту наведеног, Уставни суд запажа да је у наведеној одлуци, тачка 21, Уставни суд истакао: „Уставни суд напомиње да је у својој Одлуци број *У 50/01* од 30. јануара 2004. године (доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) закључио да члан 37 Закона о измјенама и допунама Закона о осигурању имовине и лица Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Закон о измјенама) није у сагласности са чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Наведено је Уставни суд закључио јер Закон о измјенама не прецизира циљ члана 37, нити указује на који начин он служи друштвеном или општем интересу, односно када Парламент Федерације није оправдао доношење спорног члана којим се очито задире у имовинска права која штите Устав Босне и Херцеговине и Европска конвенција“. Надаље, Уставни суд је у својој Одлуци број *АП 1311/06* од 31. јануара 2009. године (доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), рјешавајући апелацију С. П., између осталог, утврдио да је отписивање законске затезне камате апеланту за период рата на основу члана 2 Закона о висини стопе затезне камате на неизмирена дуговања, неуставно, јер иако је донесен нови Закон о висини стопе затезне камате, задржано је исто правно стање какво је било у вријеме важења члана 37 Закона о измјенама, коју чињеницу је Уставни суд констатовао у Рјешењу о неспровођењу Одлуке број *У 50/01*. Имајући у виду наведено, односно закључке и образложења из цитираних одлука, Уставни суд апеланткињине наводе оцјењује основаним, односно закључује да је усвајањем приговора извршеника којим се обуставља извршење законских затезних камата у ратном периоду на основу члана 2 Закона о висини стопе затезне камате, повријеђено апеланткињино право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Разлог је пошто је суд у извршном поступку примијенио за-

конску одредбу за коју је констатовано да је њеним доношењем задржано исто правно стање какво је било у вријеме важења члана 37 Закона о измјенама за који је утврђено да није у складу са Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом.

С обзиром на то да се и у предметном случају апелација односи на право на затезне камате у истим чињеничним и правним околностима, као што је то био случај у Одлуци број *АП 407/08*, Уставни суд се у контексту повреде апеланткињиног права на имовину позива на образложење и разлоге дате у Одлуци број *АП 407/08*, будући да се ти разлози, *mutatis mutandis*, могу да примијене и на ову одлуку.

Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је повријеђено апеланткињино право на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2276/08, од 7. априла 2011. године)